

Aspecte ale eficientizării discursului didactic la profesorul școlar

Aliona Boțan, lector

Summary

This article treats a new vision on quality of didactic discourse wich results from experimental findings on represenations of students about the elaboration and implementation of teachers' speech in order to ensure the effectiveness of communication and teaching.

Comunicarea constituie instrumentul principal de transmitere a experienței educative acumulate într-o anumită comunitate. Ori, discursul cadrului didactic urmează a fi racordat la universul educatului, caracterizat prin valori ca, *coerență, accesibilitate, persuasiune, elocvență și expresivitate* [1, 2, 4].

Cercetarea științifică, privind fundamentele psihopedagogice ale valorificării elementelor discursului didactic ne-a permis identificarea, în condiții naturale, a aspectelor calitative a comunicării din perspectiva elaborării și transunerii discursului de către profesorul școlar.

Metodologia de cercetare a inclus chestionarul elaborat în baza recomandărilor științifice [3, p.215-218]. Ca structură, chestionarul privind „*Calitatea discursului didactic al profesorului școlar*” conține 5 întrebări închise cu alegere multiplă care au drept scop să surprindă poziția studenților în raport cu calitatea discursului didactic al profesorului școlar prin intermediul comportamentului discursiv observat la lecție; 2 întrebări deschise – la care studenții supuși anchetării trebuie să elaboreze un răspuns, cu scopul de a identifica reprezentările lor cu privire la calitățile ce vizează capacitatea de comunicare a unui bun profesor și identificarea obstacolelor ce împiedică comunicarea eficientă elev-învățător.

Chestionarul a fost aplicat pe un eșantion de 27 cadre didactice, dintre care 16 cadre didactice cu vechime în muncă de peste 10 ani; 6 cadre didactice - cu vechime în muncă pînă la 10 ani și 5 cadre didactice cu vechime în muncă pînă la 3 ani. Afirmățiile solicitate din partea studenților stagiaari au permis înregistrarea rezultatelor cu privire la determinarea competenței de elaborare a discursului didactic în rîndul cadrelor didactice. Studenții au marcat următoarele date, rezultatele fiind incluse în tabelul de mai jos:

Itemi	0 – 3 ani				3 – 10 ani				peste 10 ani			
	5 cadre didactice				6 cadre didactice				16 cadre didactice			
Criterii de apreciere	Permanent	Deseori	Uneori	Nicotodată	Permanent	Deseori	Uneori	Nicotodată	Permanent	Deseori	Uneori	Nicotodată
Item 1	DD al învățătorului este structurat logic și coerent ?											
	-	40 %	60 %	-		66,6 %	33, 3 %		56,2 5%	37,5 %	6,3% (1)	
	(2)	(2)			(4)	(2)		(9)	(6)			
Item 2	DD al învățătorului conține informații neclare, greu accesibile ?											
	40 %	40 %	40 %	-		33,3 %	50 %	16, 6 %		12,5 %	31,2 5 %	56, 25 %
	(2)	(2)	(1)		(2)	(3)	(1)		(2)	(5)		(9)
Item 3	La expunerea DD, învățătorul face apel la elementele paraverbale ?											

	-	-	80 % (4)	20 % (1)		66,6 % (4)	16, 6 % (1)	16, 6 % (1)	56,2 5% (9)	31,2 5% (5)	12,5 % (2)	
Item 4	DD al învățătorului prevede implicarea activă a elevilor la înțelegerea și însușirea cunoștințelor ?											
	-	-	60 % (3)	40 % (2)		33,3 % (2)	66, 6 % (4)	-	62,5 % (10)	37,5 % (6)		
Item 5	CD este atent la reacția elevului față de mesajul transmis ?											
	-	20 % (1)	80 % (4)	-		50% (3)	50 % (3)	-	81,2 5% (13)	18,7 5% (3)		

Plasați în situația de a ierarhiza după criteriul frecvenței *respectării structurării logice și coerente a discursului didactic*, studenții au constatat date comparativ, semnificativ diferențiate. Astfel, tinerii specialiști ce activează în ciclul primar întâmpină dificultăți în structurarea coerentă a discursului didactic. Acest fapt se remarcă preponderent în enunțarea neclară și lacunară a sarcinilor sau formulării vagi a întrebărilor ce asigură feed-back-ul. La tinerii specialiști se observă un deficit de limbaj, ce se explică prin vocabularul slab dezvoltat. Spre deosebire de tinerele cadre didactice, învățătorii ce au un stagiu de muncă de peste 10 ani înregistrează 56,25 % în structurarea logică permanentă a discursului, fiind marcată de 9 cadre didactice. Cu toate acestea, un cadru didactic, doar uneori reușește să-și structureze logic mesajul, ceea ce constituie 6,3 %.

Cu privire la *informațiile neclare și greu accesibile* prezentate în cadrul discursului didactic al profesorului școlar, studenții menționează că 12,5 % (marcate de 2 învățători) dintre cadrele didactice cu experiență, uneori apelează la un limbaj dificil și ambiguu, pe când 31,25 % dintre cadre didactice folosesc un limbaj accesibil. Cadrele didactice ce activează mai bine de 3 ani deseori fac apel la o comunicare clară și accesibilă – 33,3 % (2 învățători) și uneori reușesc să fie expliciti – 50 % (3 învățători).

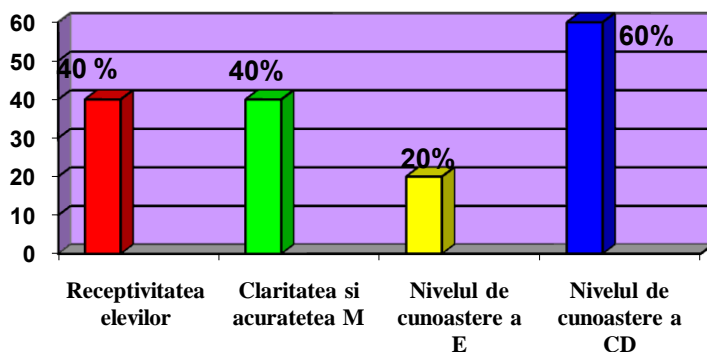
Deși, în cadrul investigațiilor s-a demonstrat că intonațiile vocalice sau *competențele paraverbale ale cadrelor didactice* sunt absolut importante în comunicarea cu copii. Acest item înregistrează următoarele date: doar 56,25 % (9 învățători) dintre cadrele didactice cu o experiență de peste 10 ani fac apel la elementele paraverbale, iar 12,5 % (2 învățători) dintre cadrele didactice rareori modelează intensitatea vocii. Specialiștii tineri uzează puterea vocii doar uneori, pentru a evidenția informația importantă din mesajul expus, marcate de 80 % (4 învățători). Cadrele didactice cu o experiență între 3-10 ani conștientizează importanța comunicării paraverbale, în raport de 66,6 % (4 învățători).

În încercarea de a opta pentru o anumită preferință, studenții au apreciat la un nivel înalt *abilitățile cadrului didactic*, cu vechime în muncă peste 10 ani, *de a implica activ elevii în înțelegerea și însușirea cunoștințelor*. Astfel, în urma analizei chestionarelor, am obținut următoarele date: 62,5 % (10 învățători) dintre cadrele didactice implică permanent elevii în învățarea activă, iar 37,5 % (6 învățători) dintre cadrele didactice – adeseori. Tinerii specialiști întâmpină dificultăți la acest capitol, găsind dificilă selectarea strategiilor discursive cu implicarea

directă și activă a elevilor. Astfel, 60 % (3 învățători) dintre profesorii școlari, uneori activează elevii în cadrul discursului, pe când 40 % (2 învățători) dintre cadre didactice găsesc mai ușor modalitatea de transmitere a informației, punând elevul în situația de a însuși inconștient conținutul informațional.

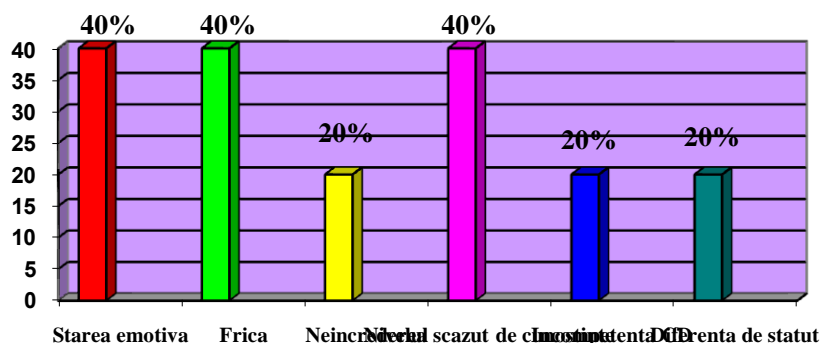
Grupul de studenți implicat în realizarea chestionarelor au optat aproape unanim pentru itemul 5. Astfel, 81,25 % (13 învățători) dintre *cadrele didactice urmăresc permanent reacția elevilor față de mesajul transmis* prin intermediul discursului didactic. 18,75 % (3 învățători) deseori urmăresc atent reacția elevilor la discurs. Tinerii specialiști au slab dezvoltat spiritul de a observa comportamentul și receptivitatea elevilor față de mesajul didactic - 20 % (1 învățător) dintre cadrele didactice.

În încercarea de a preciza care sunt factorii ce asigură *eficiența comunicării dintre învățător și elevi*, în viziunea studenților și în urma celor observate în cadrul lecțiilor, am sesizat următoarele: 40 % sunt atribuite *clarității și acurateții mesajului* transmis de către învățător, fiind direct proporțional cu *receptivitatea elevilor la mesajul transmis*, 60 % se atribuie *nivelului de cunoaștere a cadrului didactic*, pe când 20 % sunt atribuite *necunoașterii suficiente a materiei de către elevi*. Acest fapt poate fi vizionat în diagrama de mai jos:

Figura 1. Factori ce asigură comunicarea eficientă CD-elev

Desigur, această întrebare este urmată de clarificarea obstacolelor care împiedică comunicarea eficientă a elevilor cu profesorii școlari. Un impediment, identificat de către studenți, în comunicarea eficientă dintre elevi și învățători fiind *emoțiile, strea de frică și sfială*, acești factorii fiind menționați 40 % la sută de către studenți. Același procentaj a fost marcat și de *nivelul scăzut de pregătire și de însușire a cunoștințelor de către elevi*. *Neîncrederea în forțele proprii*, de asemenea, a fost menționată printre factorii negativi ce împiedică comunicarea optimă, fiind marcată de 20 %. Aceasta din urmă este marcată de *incompetența sau gradul scăzut de pregătire metodologică a cadrului didactic*, precum și de *diferența de statut dintre profesor – elev*, ceea ce constituie 20 %. Acești factori pot fi urmăriți ușor în diagrama de mai jos:

Figura 2. Factori ce împiedică comunicarea eficientă CD-elev

În concluzie, putem susține că în cadrul instituțiilor școlare, cadrele didactice cu stagiul de muncă respectă cerințele generale față de organizarea și prezentarea eficientă a discursului didactic, stimulând participarea activă a elevilor la propria formare. În timp ce, discursul cadrelor didactice tinere se caracterizează printr-o structură lipsită uneori de logică și coerență, deseori, cu ambiguități și neclarități și uzarea inefficientă a puterii vocii.

Situația conturată în cadrul experimentului conduce la ideea despre necesitatea și importanța implicării active în valorificarea discursului cadrelor didactice, reevaluarea comportamentului discursiv din perspectiva elaborării eficiente a discursului didactic.

Bibliografie

1. Jianu E. Calitatea comunicării pedagogice în planul valorificării metodelor interactive. În: Cultura profesională a cadrelor didactice. Exigențe actuale. Materialele simpozionului Științific Internațional. Chișinău, 2013. p. 122- 126.
2. Merimo C.P. Niveluri ale înțelegerii. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2010. - 176 p.
3. Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice: curs elaborat în tehnologia învățământului deschis la distanță. Coor. Cucuș C. Iași: Polirom, 1998. – 320p.
4. Șoitu L. Pedagogia comunicării. București: Editura Didactică și Pedagogică, 2001. - 224 p.